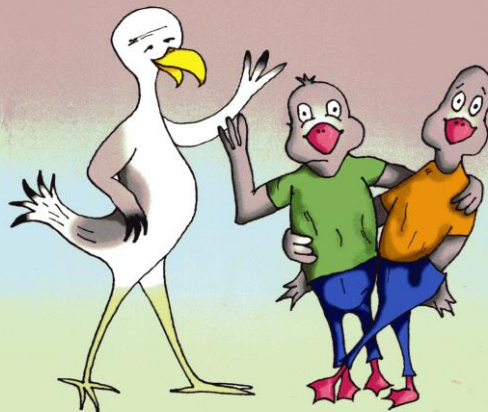

PANDÖION

KRYSS(T)ADE FÅGLAR

Svenska (o)befintliga fåglar i fält

Text och bild: Anders Forsell

2022:1 Årg. 38
tidskrift för fågelintresserade

Medlemsblad för Frövi fågelklubb

Ordf: Anders Forsell
Kägleborg Skogsmossen 434
732 72 Fellingsbro
Tel. 070-720 74 90
skogsmossen@gmail.com

Kassör: Bo Dahlström
Ullersätter 173
718 92 FRÖVI
Tel. 0581-32213
bo.rolf.dahlstrom@gmail.com

Sekreterare: Mattias Rudenvall
Sällinge 449
718 91 FRÖVI
Tel 070-576 04 77
mattias.rudenvall@gmail.com

Övriga: Sven-Olof Eriksson, Majgret
Karl
Suppleant: Kjell Jansson, Lennart
Sandberg

Försäljningsansvarig:
Mattias Rudenvall
Sällinge 449
718 91 FRÖVI
Tel 070-576 04 77
mattias.rudenvall@gmail.se

Medlemskap i FFK erhålls genom att
betala 100:- på pg. 484 16 67-1.
Ungdomar 4-16 år 25:-. Familjemedlem
10:-.

Klubblokal: Vid pappersmuseet,
Frövifors

Fågelrapporter skickas till:
Mats Andersson,
Hagabergsliden 4
711 31 LINDESBERG
Tel. 070-658 02 52
liden4@telia.com

eller
Jan-Erik Malmstigen
Skomakargatan 6
718 33 FRÖVI
072-312 23 94
malmstigen@gmail.com

Redaktion och distribution för
Pandion: Lennart Sandberg
Tallbacksgatan 3
718 33 FRÖVI
Tel. 070-603 15 73
sm4bsi@gmail.com

Adressändringar anmäler du till:
Bo Dahlström, adress se ovan.

Bild på omslaget från Anders Forsells bok, se text längre bak i tidningen

Frövi fågelklubb hemsida:

[http:// birds.nu/ffk.htm](http://birds.nu/ffk.htm)

Endagsinventeringen 2022-01-08

Lennart Sandberg

I mitten av december hade kölden slagit klorna i oss. Flera veckor med rejält kall väder. I början av januari hade kylan lättat och det skulle bli intressant att se vad inventeringen skulle ge. Fem lag slöt upp med tio deltagare.

Dagen för inventeringen bjöd på temperaturer strax under noll grader marken var täckt av ett tunt snötäcke. Mitt på dagen kom dimman att lägga sig över trakten ett par timmar som gjorde det svårt att se.

Resultatet från inventeringen kan sammanfattas så här, normalt antal arter men färre individer än normalt. Men det fanns ett ställe som det inte saknades fåglar på – Västvalla gård. Jag har aldrig upplevt mer fågel vid ett fågelbord och angränsande åker. Här fanns bl.a. bergfink(40), bofink(30), gulspurv(200), pilfink(50), steglits(10) och vinterhämling(10) antal inom parentes.

Gäss saknades i år, vråkar och örnar fanns bara enstaka individer. Glädjande att vattenrallen överlevt i reningsdammarna vid Hagaberg. Ingen varfågel sågs inte heller några gråsiskor.

Här några iakttagelser.

Storskrake, 1 par vid Storbron Fellingsbro, UWN, MWN, SOE, JOA PAN, 1 hona Lindesberg AFN, BCN, 2 hanne 2 honor Bohrån AFN, BCN

Ormvråk, 1 förbiflygande vid Pilkrog, JEM, AHN, 1 ex Frötuna AFN, BCN

Fjällvråk, 1 stationär vid Berga/Nederby, SOE, UWN, MWN, JOA, PAN

Kungsörn, 1 rastande Lillsjön Medinge, JOA, PAN

Tornfalk, 1 stationär Västvalla, SOE, UWN, MWN, JOA, PAN

Vattenrall, 1 lockläte reningsdammarna Hagaberg, SOE, UWN, MWN

Gråspett, 1 ex. Götesvik Ramsberg, JOA, PAN

Strömstare, 1 ex. nedre dammen Frövifors, JEM, SOE, UWN, MWN, 1ex Nyhammar JOA, PAN, 1 ex Frötuna AFN, BCN

Vinterhämling, 10 ex Västvalla, JOA, PAN

Observatörer

MWN Mona Wallin, UWN Ulla Wallin, AHN Anders Hjerling, AFN Anders Forsell, BCN Bo Carlsson, JEM Jan-Erik Malmstigen, JOA Johan Andersson, PAN Per Andersson, SOE Sven-Olof Eriksson

Art	2022	lag 1	lag 2	lag 3	lag 4	lag 5
Sångsvan	1	1	1	1	1	1
Sädgås						
Gräsand	1	1	1	1	1	1
Knipa	1	1	1	1	1	1
Storskrake	1	1			1	1
Havsörn	1	1				
Duvhök	1				1	
Sparvhök	1				1	
Ormvråk	1		1		1	
Fjällvråk	1	1				1
Kungsörn	1	1				
Tornfalk	1	1				1
Orre	1	1	1		1	
Fasan	1	1			1	1
Vattenrall	1					1
Tamduva	1	1	1	1	1	1
Sparvuggla	1	1				
Gråspett	1	1				
Gröngöling	1	1				1
Spillkråka	1				1	
Större hackspett	1	1			1	1
Sidensvans	1	1	1			1
Strömstare	1	1	1	1	1	1
Gärdsmyg	1	1	1		1	
Järnsparv	1					1
Koltrast	1	1	1	1	1	1
Björktrast	1	1	1	1	1	
Kungsfågel	1	1			1	
Stjärtmes	1	1		1	1	1
Entita	1	1	1	1	1	1
Talltita	1	1		1	1	1
Tofsmes	1	1				1
Svartmes	1	1		1		1
Blåmes	1	1	1	1	1	1
Talgoxe	1	1	1	1	1	1
Nötväcka	1	1	1	1	1	1
Trädkrypare	1				1	
Nötskrika	1	1			1	1

Skata	1	1	1	1	1	1
Kaja	1	1	1	1	1	1
Kråka	1	1	1	1	1	1
Korp	1	1	1	1	1	1
Gråsparv	1	1	1	1	1	1
Pilfink	1	1	1	1	1	1
Bofink	1	1	1	1		1
Bergfink	1	1	1	1	1	1
Grönfink	1	1	1	1	1	1
Steglits	1	1		1	1	1
Grönsiska	1	1			1	1
Vinterhämsling	1	1				
M. korsnäbb	1	1				
Domherre	1	1	1	1	1	1
Stenknäck	1	1	1			1
Gulsparv	1	1	1	1	1	1
Totalsummor.	53	46	27	26	37	38

97 arter för åren 1995 - 2022

Lag 1 Per Andersson, Johan Andersson

Lag 2 Jan-Erik Malmstigen, Anders Hjerling

Lag 3 Lennart Sandberg

Lag 4 Anders Forsell, Bosse Carlsson

Lag 5 Mona Wallin, Ulla Wallin, Sven-Olof Eriksson

Tallbit vid Frövi, foto Sven-Olof Eriksson 5 januari 2022

JANUARIFÅGLAR I LINDESBERGS KOMMUN 2022

Jan-Erik Malmstigen

Denna sammanställning är baserad på rapporter inlagda på Artportalen (AP). Dessutom har skriftliga rapporter inlämnats av Lennart Uske, Nora samt Olov Holm, Ullersätter. Totalt registrerades 72 arter vilket kan jämföras med fjolårets 68 arter - [62 arter = medel 1985 – 1999].

Nederbördsfattig och förhållandevis mild månad.

Utdrag ur artlistan

Knölsvan:

4 ex str. Västvalla 3.1 (JWG)

Sångsvan:

Rapporter finns från totalt åtta lokaler under månaden vilket kan jämföras med 25 lokaler 2021. Rastande flockar >25 ex: Vid Storbron, Fellingsbro sågs sångsvan regelbundet hela månaden med 27 ex redan 1.1 (AHR) och som mest 53 ex den 24.1 (JEM).

Grågås:

5 – 13 ex Storbron, Fellingsbro perioden 16.1 – 30.1 (JWG m.fl)

Kanadagås:

4 ex Västvalla 4.1 (JWG)

Gräsand:

Största antal: 50 ex stationärt Hinsebergsvaken, Frövi under månaden med som mest 150 ex 24.1 (JEM).

Knipa:

Rapporterad hela månaden från totalt sju lokaler med som mest 7 ex Kärrboda, Medinge 2.1 (ASG, TJN).

Storskrake:

Rapporterad hela månaden från totalt åtta lokaler med som mest 9 ex Hinsebergsvaken, Frövi Lindesberg 30.1 (AHR).

Havsörn: [NT]

Totalt 22 rapporter hela månaden med 1-2 ex från tretton lokaler. Flest rapporter, 9 st. från Västvalla.

Kungsörn: [NT]

Totalt sex rapporter; 1 ad Ämten, Fellingsbro 1.1 (JWG), 1 ex Lillsjön, Ullrerätter 8.1 (JOA, PEA), 1 ex Laggars, Ramsbergs sn 12.1 (JMN), 1 ex Jägershus, Fellingsbro 18.1 (MKL), 1 ad Hålldammen, Fellingsbro sn 28.1 (Rikard Westlund), 1 ex Soptippen, Södrea Måle 29.1 (MAN, AAN).

Ormvråk:

21 rapporter kan jämföras med 57 rapporter förra året. Samtliga rapporter avser södra kommundelen jämnt fördelade. 1 ex med ett undantag, 2 ex förbiflygande Nederby 2.1 (JWG).

Fjällvråk: [NT]

Totalt 11 rapporter med som mest 3 ex Nederby 9.1 (ASG, IJN, TJN). Tre fynd utanför Fell sn; 1 ex Morskogasjön 13.1 (Johan Månsson) och 1 ex samma lokal 20.1 (AHR) samt 1 ex stationär Fänninge, Näsby sn 25.1 (BRN).

Tornfalk:

1 ex Kullen, Nederby 6.1 (JOA m.fl) samt 1 hona samma lokal 15.1 (AHU), 1 ex stationär Vretlunda, Fell sn 8.1 (JOA, SOE m.fl).

Pilgrimsfalk: [NT]

1 ex Västvalla 10.1 (MKL)

Järpe: [NT]

1 ex Sundbobruk Fell sn 30.1 (Rikard Westlund)

Orre:

Totalt 17 rapporter från 16 olika lokaler. 1-9 ex.

Tjäder:

Totalt sju rapporter från lika många lokaler. 1-4 ex.

Vattenrall:

1 ex stationär Hagabergs reningsdammar (JEM mfl).

Fiskmås [NT]

1 ex förbiflygande Tempelbacken, Lindesberg 19,1 (AHR)

Gråtrut [NT]

1 ex Båthamnen, Frövi 26.2 (JEM), 5 ex Soptippen, S Måle 29.1 (MAN, AAN).

Ringduva:

1 ex fågelmatningen Hagabergsliden, Lindesberg 21.1 och 30.1 (MAN, AAN).

Sparvuggla:

Endast en rapport, 1 sj Morskoga krog 8.1 (JOA, PEA).

Kattuggla:

Totalt tre rapporter kan jämföras med 19 rapporter förra året. 1 hörd Hälla, Fell sn 2.1 (JOA), 1 rop Västvalla 8-1 (JOA) samt 1 hörd Rynninge 14.1 (BRN).

Mindre hackspett: [NT]

1 hörd Rynninge 2.1 (BRN), 1 ex Dalkarlshyttan 18.1 (MAN, AAN), 1 hona Guldsmedshyttan 18.1 (Rick Willemsen), 2 ex Ullersätter18.1 (JKG).

Gråspett:

1 hane Götesvik, Ramsbergs sn 8.1 (JOA, PEA), 1 hane Stora Nyckelbäcken, Ramsbergs sn 23.1 (Kjell Store, Åsa Forsberg), s rop Laggars, Ramsbergs sn 26.1 (JMN).

Sidensvans:

Totalt 22 rapporter jämnt fördelat under månaden. Endast rapporterad från södra kommundelen med som mest 70 ex Kofallsskogen, Frövi 1.1 (JEM, LSG m.fl).

Strömstare:

Rapporter finns från endast fyra lokaler; 1 ex stationär N Dammen, Frövifors (flera rapportörer), 1 ex stationär Nyhammar, Ramsbergs sn (Kjell Ekelund m.fl), 1 ex Naturreservatet Grönbo 3.1 (JWG) samt 1 ex Östra Öskevik, Lindes sn 14.1 (Camilla Pettersson).

Gärdsmyg:

Rapporter finns från fem lokaler. 1 ex stationär Hagaberg, Frövi (JEM m.fl)

Järnsparv:

1 ex Hagaberg, Frövi perioden 8-1 -14.1 (SOE mfl).

Rödhake:

1 ex Kofallsskogen, Frövi 2.1 (JWG), 1 ex Stenbacken, Frövi (ÅGN), 1 ex Mari-
edalsgatan, Frövi 7.1 (JEM).

Björktrast: [NT]

26 rapporter. Två största flockarna är 80 ex Östermalm, Lindesberg 4.1 (JKG)
samt 250 ex Fänninge 3.1 (BRN).

Rödvingetrast : [NT]

2 ex Västvalla Fänninge 3.1 tillsammans med en stor flock björktrastar (BRN).

Dubbeltrast:

1 ex Kullen , Nederby 25.1 (AHR) samt 3 ex samma lokal 30.1 (AHR).

Varfågel:

Från Fellingsbro socken finns från månaden totalt nio rapporter från lika många
lokaler. Dessutom 1 ex Norrsjön, Grönbo 16.1 (SOE) samt 1 ex samma lokal
26.1 (Kjell Ekelund).

Bofink:

Totalt 29 rapporter från nio lokaler. Stationärt Stenstavägen, Rockhammar med
som mest 10 ex 4.1 (MKL), Karlslund, Ullersätter med som mest 8 ex 7.1, Väst-
valla samt Västvalla med som mest 30 ex den 8.1 (LSG).

Bergfink:

Totalt 39 rapporter från 17 lokaler. Största antal; 30 ex Skomakaregatan, Frövi
5.1 (JEM), 50 ex Västvalla 10.1 (JWG) samt 30 ex Hagabergsliden, Lindesberg
15.1 (MAN, AAN).

Grönfink: [EN]

Stor flock: 20 ex Ullersätter 30.1 (AHR)

Steglits:

Totalt 37 rapporter från tolv lokaler med som mest 57 ex Karlslund, Ullersätter
8.1 (BDM), 40 ex Västvalla 19.1 (JWG) samt 30 ex Hedvägen, Frövi 19.1
(JEM).

Gråsiska/Grönsiska:

Gråsiska har endast fyra rapporter vilket kan jämföras med fjolårets 22 rapporter
(med största flock 17 ex).

Grönsiska har totalt 37 rapporter med som mest 250 ex Tomasboda, Ramsbergs
sn 12.1 (JMK). Kan jämföras med fjolårets totalt fyra rapporter.

Vinterhämpling: [VU]

20- 30 ex stationärt hela månaden Västvalla (JWG m.fl)

Hämpling:

2 ex Västvalla 13.1 (SOE) samt samma lokal 1 ex 18.1 och 25.1 (JWG).

Större korsnäbb:

1 ex Svartjärnsvägen 15.1 (AHR), 3 ex Valsjöheden 15.1 (AHU) och 1 ex 18.1 (SOE) samt 1 ex Rosenholm, Ramsbergs sn 15.1 (JOA)

Totalt finns 23 rapporter av mindre korsnäbb. Största antal; 20 ex födosökande Nyhammarsön, Ramsbergs sn 6.1 (JMN).

Tallbit: [VU]

11 ex Kofallsskogen, Frövi 1.1 (AHR) samt 7 ex samma lokal 6.1 (KMN), 3 ex Banvägen, Lindesberg 1.1 (MAN, AAN), 6 ex Kalven, Lindes sn 4.1 (Fredrik Johansson), 3 – 10 ex Tallen, Frövi 4-5.1 (BRN m.fl)

Stenknäck:

2 ex Västvalla 13.1 (SOE) samt samma lokal 1 ex 18.1 och 25.1 (JWG).

Exempel på arter som saknades 2022 men iaktogs 2021:

Gråhäger, Vigg, Stenfalk, Tofsvipa, Hökuggla, Kungsfiskare, Tretåig hackspett, Forsärla, Stare.

Rapportörer med signatur:

AAN = Ally Andersson, AHR = Anders och Anita Hutter, ASG = Andreas Sandberg, BDM = Bo Dahlström, BRN = Bo Runesson, IJN = Irma Jakobsson, JEM = Jan-Erik Malmstigen, JKG = Jonas Kling, JMK = Jan Myhlback, JOA = Johan Andersson, JMN = Johan Månsson, JWG = Johan Wretenberg, KMN = Kjell Mattsson, LSG = Lennart Sandberg, MAN = Mats Andersson, MKL = Majgret Karl, PEA = Per Andersson, SOE = Sven-Olof Eriksson, TJN = Tyra Jakobsson, ÅGN = Åke Gustafsson.

Rödlistan 2020: Nära hotad [NT], Sårbar [VU], Starkt hotad [EN].

Uggleveckan 2022 19/3 – 27/3

Lennart Sandberg

Veckan bjöd på bra lyssnarväder, speciellt i början på veckan. Avslutningen av veckan blev lite ostadigare. Antalet ropande ugglor har varit få vilket förmodligen gjort att inte så många lyssnare lockats ut för att lyssna. Toppen av ropande ugglor verka numera komma tidigare än vecka 12. Vi hade några pärlugglor ropande innan uggleveckan men dom var nu tysta.

I östra delen av Västmanland verkar aktiviteten varit normal. I Västerås och Skinnskattebergs kommuner var det normal nivå på rapporter av ropande ugglor. Detta kan bero på att här har man många fler lyssnare och kan fördela dom över kommunen och på så sätt hitta nya lokaler. Hos oss täcker vi ofta bara kommunens östra del.

Alla skogskommuner rapporterar färre ugglor än normalt, detta kan bero brist på boplatser då kalhyggerna verkligen brett ut sig. Ugglor som slaguggla och lappuggla kan gynnas av kalhyggen då bytesdjur som sorkar får gott om föda i de gräsmarker som uppstår efter avverkningen. I vår kommun har vi ju haft flertal häckningar av lappuggla. Om det var toppen som nåddes för häckningarna för två år sedan återstår att se. Det året rapporterades det många häckningar. Även förra året och i år har lappugglan häckat men inte med så många par.

Vår ugglevecka avslutades med sedvanlig korvgrillning vid Gubbmossekorset. Bra uppslutning då det kom 13 personer. Hälften av deltagarna hade tur att få höra en ropande slaguggla.

Rapporter från uggleveckan i Lindesberg

Kattuggla

20/3	1 ex läte	Hagabergsliden Lindesberg	Mats Andersson
26/3	2 ex ropande	Ekebyhammar	Mats Eriksson
26/3	1 ex ropande	Södra Norrby	Mats Eriksson
26/3	1 ex ropande	Rockhammar	Majgret Karl

Hornuggla

26/3	1 ex ropande	Finnhugget Pilkrog	Lennart Sandberg
------	--------------	--------------------	------------------

Sparvuggla

19/3	1 ex ropande	Stora Värhult	Mats Andersson
23/3	1 ex ropande	Dammossen Grönbo	Sven Olof Eriksson Ulla Wallin
26/3	1 ex ropande	Dammossen Grönbo	Johan Wretenberg
26/3	1 ex ropande	Ringmossevägen Käglan	Nils Eriksson

Slaguggla

26/3	1 ex ropande	Söder om Morskoga	Sven-Olov Eriksson m.fl.
------	--------------	-------------------	-----------------------------

En preliminär sammanställning från VOF hemsida för uggleveckan. Tar med denna för att ge en bild av hur inventeringen lyckats i de olika kommunerna i Västmanland

	Berguv	Sparvuggla	Kattuggla	Slaguggla	Lappuggla	Hornuggla	Pärluggla
	3						
Ljusnarsberg							
Hällefors		2	1	3			2
Nora		4	6				1
Lindesberg		2	4	1		1	
Arboga		2					
Skinnskatteberg		17	45	6			12
Köping		1	6				1
Fagersta		2	3			2	1
Norberg			5				
Surahammar		6	2	1	2	1	
Hallstahammar		1	7			1	
Sala		1	4				
Västerås		6	35	3		7	1
Kungsör							
Totalt	3	44	118	14	2	12	18

Fåglar i Vasselhyttan 1963

Roger Gyllin

Vårterminen 1963, alltså för nu snart sextio år sedan, tjänstgjorde jag som vikarierande folkskollärare i skolan i Vasselhyttan i norra delen av Linde kommun. Jag var bara 20 år när terminen började och det var en ny erfarenhet att stå i katedern i stället för att sitta i en bänk.

En ny erfarenhet var också själva skolformen, nämligen en klass med flera årskurser. Min klass bestod av bara tolv elever fördelade på sju i sjätte klass, en i femman och fyra i fyran. Alla eleverna var mycket trevliga och jag har ofta tänkt på hur deras liv kan ha gestaltat sig, sedan jag efter fem månaders bekantskap såg dem för sista gången en vacker junidag. I skolan fanns också en klass i årskurs 3 som undervisades av en lärarinna som liksom jag bodde i en lägenhet i skolans övervåning, hon dock med familj bestående av man och litet barn. Skolmaten levererades dagligen nerifrån Storå och portionerades ut av en rejäl äldre kvinnlig vaktmästare, som med fast hand skötte allt det praktiska som rörde skolan.

Självfallet undervisade jag i alla ämnen. Ett undantag utgjorde syslöjd. Å andra sidan hade jag inte bara mina egna elever i träslöjd utan också alla killarna i trean. Engelska var lite speciellt. På den tiden hade många folkskollärare inte själva läst engelska i skolan utan fått komplettera i efterhand. Deras kunskaper kunde ändå vara knackiga och därför bedrevs en del av undervisningen i engelska genom skolradion. Fyrans program var fantastiskt roliga, sexans direkt träiga. De utgjorde en vacker illustration till vad pedagogisk begåvning respektive brist på sådan kan betyda.

Det enda jag inte klarade av var att spela orgel till den obligatoriska morgonbönen. Efter en tid försökte jag därför, självsvåldigt men med elevernas tydliga gillande, att i all tysthet avskaffa morgonbönen, men det vållade genast protester från föräldrarna. Så eleverna och jag fick därför fortsätta med våra orgelfria morgonböner terminen ut.

Jag flyttade upp till Vasselhyttan från Örebro den första helgen i januari. I början på 60-talet rådde det fortfarande sexdagarsvecka, varför man gick i skolan också halva lördagen. Tåg- och bussförbindelserna till Örebro var dåliga så därför tillbringade jag som regel också helgerna i Vasselhyttan. Ett undantag utgjorde min 21-årsdag lördagen 9 februari – myndighetsdag på den tiden! –, inte på grund av

födelsedagen i sig utan för att den under 1950- och 60-talen mycket livaktiga Närkes Fältbiologiska Ungdomsförening den kvällen firade sitt 15-årsjubileum. Festen gick av stapeln på Arbetareföreningens lokaler på Slottsgatan i Örebro med ca 45 personer närvarande. Erik Rosenberg var hedersgäst och jag tog förstås chansen att ha ett långt samtal med honom. Ornitologiska Klubbens primus motor Knut Borg höll ett som vanligt medryckande tal och de gamla NFU-kämparna f d ordföranden Ulf Sörling och f d kassören Pentti Kinnunen hade också infunnit sig. Utkastande av en del objudna gäster satte ytterligare krydda på kvällen.

Alltnog och för att återgå till Vasselhyttan: Att utan tidigare erfarenhet undervisa i tre årskurser krävde mycket förberedelser. Men helgerna gav också möjlighet att studera traktens fågelliv rätt så ingående. Det timliga klarades av genom att det alltjämt fanns en öppen Konsumbutik i byn.

Vintern

Vintern 1963 var både lång och synnerligen bister, i Mellansverige precis som i övriga Europa. I engelska fågeltidskrifter kom det så småningom en rad uppsatser som beskrev hur olika fågelarter hade minskat i England och i vissa fall nästan slagits ut till följd av kylan. I Vasselhyttan frös vattenledningarna, vilket gjorde att jag liksom alla andra i trakten var utan vatten i tre veckor.

Det säger sig självt att fågellivet en sådan vargavinter var ganska magert i denna bergslagsbygd. Men redan den första dagen, den 5 januari, såg jag en **strömstare** i Storån och en **sparvhök** som satt på skolans tak, vidare inte mindre än 4 **större hack-spettar**. Kylan var dock sträng redan min första vecka, ån frös och strömstaren försvann. Fåglarna fanns i första hand på de många fågelborden i trakten. Skolans fågelbord höll jag förstås under noggrann uppsikt och efter tio dagar, den 15 januari, kände jag mig mogen för följande sammanfattning:

”Livet vid fågelbordet är rörligt. I klar majoritet står **talgoxen**, enstaka syns **blåmesar** och **entitor** till. **Grönfinkarna** tycks föra ett mer vagabonderande liv, de dyker upp i små flockar om 5–10 fåglar då och då. Samma är förhållandet med **domherren**. 2 **större hackspettar**, båda hanar med rött i nacken, är stamgäster. **Skatorna** är tämligen talrika, de slår ju inte ner vid fågelbordet men torde ta för sig av allt på backen runt omkring. Idag sågs 11–12 ex i björkarna härutanför. **Passer** tycks knappast finnas alls, summa en har jag sett, en **gråsparvhane** den 13 jan i en buske vid skolan. **Gulsparvarna** är som annorstädes nuförtiden, dvs fåtaliga (vid Konsum 1 ex 13 jan och 3 ex 14 jan) och inga alls vid fågelbordet.”

Det kan vara svårt att tolka anteckningar man gjorde för nästan 60 år sedan. Fanns gråsparven alls i Vasselhyttan? Någon mer notering än fågeln 13 januari gjorde jag inte på hela terminen. Däremot har jag ett par gånger antecknat ett par **pilfin-kar**, första gången 3 februari, så den arten var nog bofast.

Intressant är att **koltrasten** bevisligen saknades som övervintrare, jag gjorde inte en enda vinterobservation. När jag den 9 april, efter tre månader i Vasselhyttan, äntligen observerade 2 koltrastar, antecknade jag speciellt att de var de första jag sett och de att tydligen var alldeles nykomna. Inte heller **björktrasten** hörde normalt till vinterns fågelfauna, jag såg bara en ensam fågel 9 februari.

Inga **kajor** sågs heller till på hela vintern, de dök upp först i mitten av mars samtidigt som vinterns sparsamt förekommande **kråkor** ökade märkbart.

En del **gråsiskor** och **korsnäbbar** var i rörelse vintern 63 och förgyllde annars fågelfattiga promenader och skidturer. **Grönsiskan** saknades dock, jag såg den första så sent som 25 mars. Men barrskogsmesarna **tofsmes**, **svartmes** och **talltita** fanns förstås på sina speciella tillhåll i skogarna; 3 februari såg jag t ex en ren flock om 10 svartmesar korsa en skogsväg.

Ett par flockar **sidensvans** i mars bar liksom kråkornas ökning, kajornas uppdykande och högljudda vårrop av **gröngöling** och **nötväcka** bud om vår. Men inte förrän den första **sånglärkan** den näst sista dagen i mars sjöng över de ännu snötäckta fälten, kände man att denna svåra vinter nått sitt slut.

April

Men kanske ändå inte. Nästan hela den första aprilveckan var föga vårlig med minus på nätterna, bara ett par plus på dagarna och grått och mulet med en enveten vind. Helt lät sig dock de tidiga vårfåglarna inte hejdas. Den 3 april sträckte sålunda en gammal **gråtrut** norrut och dagen därpå en flock om 20 **starar**.

Men lördagen 6 april: Äntligen, äntligen vårväder! Det allra första vårvädret för året med undantag av två dagar i början av mars. **Kråkor** sträckte nordostvärt i små spridda förband och bland dem också en **råka**. På ängarna rastade årets dittills största kråkfågelflock, 25 kråkor och 50 **kajor**, liksom också 75 **starar**, en **skogsduva** och en **sädgås**. 12 **tofsvipor** och en **hämpling** sträckte förbi.

Söndagen 7 april: Vår, värme, fåglar. **Sädgåsen** hade tydligen funnit behag i Vasselhyttans ängsmarker och var kvar. Den hade nu fått sällskap av ett 70-tal rastande **vipor** (dessutom 34 på nordsträck). De rastande **kråkorna** hade ökat till imponerande 75 individer och bland gråkapporna syntes också en svartblank **råka**. **Starflocken** hade ökat till 150 och bland övriga rastare märktes den första **ängspiålrkan** samt flockar om 30 **bofinkar** och 20 **gulsparvar**.

Också 8 och 9 april var goda fågeldagar, det var som om fågelvåren hade exploderat efter att ha tvingats dröja så länge. En **blå kärrhökhona** den åttonde gladde kanske speciellt där den seglade högt mot himlen följd i alla svängar av en ursinnig **kråka**. En flock om 6 **snösparvar** samma dag tvekade någon halvminut om de skulle landa eller ej men drog sedan vidare. **Viporna** var talrika, lokala fåglar och rastare; ett tag sågs drygt hundra i luften samtidigt. Talrika var också **starrarna**, runt 600 rastade.

Den 9 april bjöd på ytterligare en **blå kärrhök**, denna gång en praktfull gammal hane, som flera gånger sågs jaga över ängarnas torra fjolårsgräs. Övriga rovfåglar var 2 **ormvråkar**, en rastande **fjällvråk** och en **sparvhök**. Rastflocken av **tofsvipor** hade minskat till ett 50-tal, 2 **storspovar** var nykomna och spelade över ängarna, till gårdagens lilla **snösparvflock** kunde läggas ytterligare två sträckare idag. Nykomna var förutom spovarna också **gräsand** och **storskrake** i ån, tre av vardera.

Andra halvan av april bjöd också på en del norrlandsfåglar, både översträckande och rastande. En **stenfalk** sträckte norrut med snabba, klippande vingslag den tjugonde förebådad av både **starar** och **bofinkar**, och samma dag rastade både en **fjällvråk** och en **varfågel**. Den 26 april både sågs och hördes en nordsträckande **lappspurv** som lockade ideligen, både hämplingknattret fast ännu torrare omväxlande med den ganska skarpa visslingen.

Tofsvipans nordsträck visade sig vara ganska utdraget i tiden och Vasselhyttans ängar var uppenbart fortfarande en god rastplats. Den 20 april sågs sålunda en flock om 48 rastande vipor, den 21 en flock om minst 30, den 23 20 ex och den 24 april hade antalet ökat till 38 ex fördelade på två separata flockar. Den 26 var dock sträcket över. Kvar var då bara de stationära paren, vilka dock var ”ganska många”, som det står i dagboken. Den 26 dök gjorde i gengäld en flock om 6 **storspovar** försök att fälla, vilket lockade de revirhävdande storspovparen till protester. (Storspoven var för 60 år sedan en alldaglig fågel i lämpliga mellansvenska miljöer och jag gjorde därför aldrig något försök att fastställa antalet häckande par. Ingen kunde ana att den bara några decennier senare skulle vara helt utslagen.)

Också måsar attraherades av ängarna, flest var de den 21 april då en rätt orolig flock om 150 **skrattmåsar** och 50 **fiskmåsar** uppehöll sig där. Den 27 april upptäckte jag en **tornfalk** som satt på en åkertilta, terminens första.

Valborgsmässoaftonen tillbringade jag en sen kvällstimme på min balkong för att avlyssna eventuellt nattsträck. Det var molnigt, sex plusgrader och nästan lugnt, men rätt störande trafik, det var ju som sagt sista april och genomfartsvägen strök på 60-talet tätt förbi skolan. Mest aktiva var naturligtvis de häckande **vip** paren, de hördes mest hela tiden. Därefter var det de likaledes häckande **storspovarna** som livade upp natten med sina flöjttoner. Överflygande änder och sjungande trastar kunde också noteras. Den enda överraskande observationen gjordes kl 23, då en översträckande **vattenrall** inte kunde låta bli att pyppa förargat några gånger just när han sträckte över vägen mot nordost.

Maj

Första maj var det dags för **ängspiplärkan** att dominera bland ängarnas rastare, ett 30-tal kunde bokföras. Dryga dussinet **sädesärlor** uppträdde bland piplärkorna och när vårens andra **stenfalk** sträckte förbi ganska lågt var det just två upprörda sädesärlor som satte iväg efter honom.

Jag hade hela vintern och våren väntat på att få höra några ropande ugglor men inte ett ljud av någon enda art hade hörts, inte ens **kattuggla**. Men på kvällen 2 maj ropade en kattuggla ganska flitigt i trädgården vid skolan, det vibrerande hååå-ropet. Resten av månaden var det emellertid tyst igen på ugglefronten.

Stenskvättan hörde inte till vanligheterna i Vasselhyttan, inte förrän 4 maj såg jag den första. ”Att inte stenskvätta setts tidigare torde bero på att knappt en sten går att uppleta i trakten”, kan jag nu läsa i min dagbok.

Två dagar senare sågs på morgonen i det regndigra vädret två **bofink**flockar på återsträck, alltså sträckande i sydlig riktning. Klockan 07.50 kom en väldig flock om 600 ex och tjugo minuter senare ytterligare femtio.

De vanliga majarterna dök nu förstås upp den ena efter den andra, **lövsångare**, **trädpiplärka**, **rödstjärt**, **svartvit flugsnappare** med flera. Den 12 maj bjöd på två nya rovfågelarter, en översträckande **bivråk** och en **lärkfalk** som satt på en ledning. På ängarna hade det nu nästan blivit tomt på rastande nordsträckare, ett undantag utgjorde denna dag **buskskvättorna**. Exakt 15 ex kunde inräknas, varav sex bedömdes utgöra tre lokala par och övriga nio alltså rastare. Samma dag sågs

också en flock om 100 **ringduvor** men för dessa var det inte ängarna som lockade utan en stubbåker.

Slutet av maj var en ganska lugn period. Den tjugotredje såg jag ytterligare en sträckande **bivråk** och dessutom en tydligen lokal **lärkfalk**, så den arten häckade nog i närheten. Ny för min vistelse i Vasselhyttan var samma dag en **duvhök**, en hona som på kraftfulla vingar strök trädtopparna. 26 maj passerade säsongens tredje bivråk. **Korsnäbbarna**, som med sina lockläten hade glatt mig redan under den fågelfattiga vintern, fanns fortfarande kvar i trakten, bland annat fyra ex denna dag.

Våren avslutades med några mirakulöst varma och vackra dagar. Klassen och jag tog oss då helt självsvåldigt friheten att onsdagen den 29 byta ut eftermiddagens ordinarie lektioner mot bad i **Sörsjön**. Här noterades **fiskgjuse**, **drillsnäppa** och **knipa**, fåglar som under våren förstås inte haft någon större anledning till besök i det för dem alltför vattenfattiga Vasselhyttan.

Juni

I och med juni månads ingång hade den stora stillheten inträtt i Vasselhyttans fågelvärld. Inga rastande fåglar syntes längre till, inga översträckare heller. Häckningsbestyren präglade fågellivet. En **kattuggla** sågs ett par kvällar jaga av markerna på sitt tysta, karakteristiska manér, några **morkullor** knispade sig fram över skogen väster om järnvägen. Den 7 juni singlar en **tornfalk** runt med en **vipa** över ängarna, så kanske bodde det ändå något tornfalkpar i närheten trots att jag inte sett någon sedan slutet av april.

Lördagen 8 juni gick jag i det lugna, vackra vädret alldeles före midnatt den vanliga vägen runt ängarna för att höra om några nattfåglar sjöng. Men det var alldeles tyst och stilla. En spöklikt jagande **kattuggla** blev terminens sista antecknade fågel. Dagen därpå flyttade jag tillbaka till Örebro efter fem i alla avseenden givande och lärorika månader i Vasselhyttan.

Övriga arter

Förutom de ovannämnda noterades också följande fågelarter i Vasselhyttan: **Knölsvan**, **trana**, **enkelbeckasin**, **skogsnäppa**, **tornseglare**, **spillkråka**, **ladusvala**, **järnsparv**, **rödhake**, **taltrast**, **rödvingetrast**, **dubbeltrast**, **törnsångare**, **svarthätta**, **trädgårdssångare**, **grönsångare**, **grå flugsnappare**, **nötskrika**, **bergfink**, **sävparv**.

Roger.Gyllin@moderna.uu.se

Första fyndet av mindre skrikörn i Lindesbergs kommun

Här kommer historien om första observationen av mindre skrikörn i Lindesbergs kommun. Den 8:e augusti 2021 var jag och slog trädor på åkrar som ligger på Orrkilen. Åkrarna ligger längs med Arbogaåns västra kant, vilket innebär att det är landskapet Närke. När jag slår gräs här, vilket jag gör en gång per sommar, så brukar det alltid locka till sig lite spännande fåglar. Därför ligger kikare och kamera numera alltid redo i traktorn. Ofta kommer någon glada och en gång när jag varken hade kikare eller kamera är jag rätt säker på att en aftonfalk dök upp. Hur som helst, i år kom plötsligt en större rovfågel mot traktorn och den blev genast mobbad av en brun kärrhökshona. Det var bra för det gav en storleksjämförelse. Jag kastade mig ut ur traktorn och hann ta tre snabba bilder på rovfågeln som jag blev förvirrad av, helt klart en mindre örn, men jag kunde inte förstå vad det var, bara att det var något skumt. Fågeln försvann sedan snabbt över Käglan och jag hann inte obsa den mer än några sekunder. Jag borde då såklart ha larmat ut att jag sett något skumt, men min erfarenhet av ovanliga örnar är inte så stor och obsen var extremt kort, så det blev inget larm. Jag såg dessutom i kameran att bilderna var av dålig kvalitet och smått frustrerad så släppte jag det hela och intalade mig att det nog inte var något särskilt. Så i början av december satt jag och gick igenom årets bilder i datorn och där dök dom upp, mina tre foton från i somras.

Jag tänkte att det kanske är värt ett försök så jag gjorde allt jag kunde för att förbättra bilderna och även om bilderna var dåliga så blev det rätt uppenbart att detta är någonting riktigt spännande. Jag kom så långt att jag misstänkte mindre skrikörn och som vanligt kontaktade jag Magnus Köpman som misstänkte samma sak. Magnus skickade bilderna vidare och fick tillbaka samma svar, trolig mindre skrikörn och dessutom med stor sannolikhet samma individ som sågs i Skåne eftersom ruggningsmönstret är samma.

Jag tog också kontakt med Klaus Malling Olsen och bad honom göra en bedömning. Hans bedömning var att det går bra att bestämma fågeln till mindre skrikörn. Bland annat nämnde han att den arttypiska ovansidan med ljusa täckare mot mörk mantel, så tydligt som det var här ser man bara på mindre skrikörn. Han lyfte även fram den typiska formen på handpennorna, med korta inre handpennor och den mycket korta 7:e pennan.

Senare godkändes också rapporten av Närkes rapportkommitté.

Antalet fynd av mindre skrikörn i Närke och Västmanland är få. Sedan år 2000 finns tre observationer i Västmanland från 2005, 2011 och 2020 och i Närke från åren 2008 och 2016 och så den senaste från 2021.

Johan Wretenberg

Mindre skrikörn

Foto Johan Wretenberg

Mindre skrikörn med brun kärrhök

Foto Johan Wretenberg

Sett i markerna januari - juni

Lennart Sandberg

Uppgifter hämtade från Artportalen och Lindelarm.

Januari:

Se artikeln ”Januarifåglar i Lindesbergs kommun 2022”.

Februari:

2 ex. turkduva 26 feb. Norrby, Hans Jansson

Mars:

1 ex råka 5 mars Västvalla, Johan Wretenberg

1 ex kungsfiskare 7 mars Oppboga krog, Bo Runesson

1 ex bändelkorsnäbb lockade hålldammen, Mats och Ally Andersson

1 ex kungsfiskare uppehöll sig 21 till 31 mars Stensta-Rockhammar, Majgret Karl Sven-Olof Eriksson

1 ex rördrom 12 mars, årets första ropande, Sjömosjön, Johan Wretenberg

1 hona snatterand rastande, finns observationer 27 mars - 28 april Hagabergsreningsdammar, Jan-Erik Malmstigen Åke Gustavsson m.fl.

April:

1 ex stäpphök adult hanne 13 april förbiflygande Rävbo Nederby, Johan Wretenberg

1 ex svart rödstjärt 14 april hona rastande Grimsö, Johan Månsson

1 ex svart rödstjärt 20 april sjungande Frövifors, Johan Miller

1 ex svart rödstjärt sjungande 30 april och 2 ex honor födosökande Lindesbergs industriområde, Mats och Ally Andersson

1 ex ringtrast 15 april Rynninge, Tomas Axén Haraldsson

2 ex röd glada 18 april, Johan Andersson Per Andersson

1 ex dvärgbeckasin 19 april förbiflygande Hägernäs, Leif Lejdelin

1 ex dvärgmåå 29 april Sjömosjön, Johan Wretenberg

Maj:

1 ex skedand hanne 5 maj Sörbysjön, Majgret Karl

1 ex silltrut rastande 6 maj Ullersättersviken, Sven-Olof Eriksson Åke Gustavsson Jan-Erik Malmstigen m.fl

1 ex gråhakedopping rastande 12 maj Ullersättersviken, Kjell Mattson

1 ex dubbelbeckasin rastande 12 maj Sörbysjön, Johan Wretenberg

2 ex ägretthäger rastande 13 maj Sörbysjön, Majgret Karl

1 ex kamskrake hanne 17 maj Sörbysjön, Majgret Karl

1 ex svarttärna förbiflygande 22 maj Ullersättersviken, Jan-Erik Malmstigen

Juni:

1 ex ängshök hanne 1 juni Morskoga, Kjell Ekelund

12 ex dvärgmåå födosökande 9 juni Sörbysjön, Johan Wretenberg

1 ex småfläckig suphöna spel 10 juni Albäcksån, Anders Kling Jonas Kling

1 ex busksångare sjungande 11 juni Hagabergs reningsdammar, Jan-Erik Malmstigen

1 ex lundsångare sjungande 19 juni Spångbäcken, Markus Rehnberg

1 ex flodsångare sjungande 26 juni Åtsjön, Mats och Ally Andersson

1 ex svartkråka oroar röd glada tillsammans med gråkråka 28 juni Liljendal (Glién), Per Lif

Boktips: Kryss(t)ade fåglar av Anders Forsell

Vad gör man när det tryter på arter att kryssa i kommunen? En lösning är att göra som vår ordförande i klubben, Anders Forsell, man använder sig av humor och en rejäl dos fantasi och skapar ett antal nya arter. Anders har upptäckt 160 nya arter som han beskriver i en bok som gavs ut i mars i år (2022).

Varje art beskrivs med text fylld av humor och sedan beskrivs föda, läte och storlek.

Saknar ni ett exemplar vänd er till gärna till Anders.

Här några exempel

JÄTTEGLADA

Milvus hahahagigantus

Hs/3

Inte omöjligt att detta är en om möjligt än mer munter fågel än Munt-rast. Sprider glädje till alla i sin omgivning.

Finns i hela landet men har sin utgångspunkt i Tomelilla. Överdrivet glad.

Läte: ett högt skrattande "hahaha".

Storlek: Gigantisk.

Underart: *Glädd, biator*, En något gladare Jätteg-lada, större leende, nästintill från mungipa till mungipa.

45

GLASSTRUT

Larus glaciestortulas

Hf/1

Finns det nått bättre än sommar, sol och glass. Nej, då om nån gång är livet glass-sigt. En utpräglad sommar-fågel även om den kan dyka upp året om för glass kan man äta även vid ruggigt vä-der. Flockas runt glassboxar, kiosker och kyldiskar. Över-vintrar i Italien. Lever på rån.

Läte: Ett vällustigt slickande smaskande droppande.

Föda: Glass i alla smaker, men inget fusk, riktig grädde ska det vara och utan tillsat-ser.

Storlek: 2 dm, 3 dl.

Underart: *Storstrut, glaci-es-gigantus*, större glasstrut, ovanlig nu för tiden.

91

Innehåll

Endagsinventeringen 2022-01-08	1
Januarifåglar i Lindesbergs kommun 2022	4
Uggleveckan 2022 19/3 – 27/3.....	9
Fåglar i Vasselhyttan 1963	11
Första fyndet av mindre skrikörn i Lindesbergs kommun	17
Sett i markerna januari - juni.....	18
Boktips: Kryss(t)ade fåglar av Anders Forsell.....	20

Försäljningsruta

Äldre Pandionnummer [Årg 1 (1985) samt nr 1-2 (1986) slut]. Pris 5 kr/st.

Årsrapporter [1985-1986] slut]. Pris 10 kr/st.

Miniförteckning över Lindesbergs kommuns fåglar 2005 (10 kr/ 5 st).

Boken ”Fågellivet i Lindesbergs kommun”, Mats Andersson & Jan-Erik Malmstigen. Pris 60 kr (fåtal kvar).

Boken ”Natur i Lindesbergs kommun”, Mats Andersson. Pris 120 kr.

Medd Nr 13 ”Fåglar i Lindesbergs kommun 1984-1993”.

Medd Nr 15 ”Hotade fåglar i Lindesbergs kommun.”.

Medd Nr 18 ”Sällsynta fåglar i Lindesbergs kommun t.o.m. 1996”, Jan-Erik Malmstigen.

Medd Nr 19 ”Fågellivet i Sörbysjön”, Thomas Haraldsson.

Medd Nr 20 ”Fåglar vid Sällingesjön”, Mattias Rudenvall.

Medd Nr 21 ”Fåglar i Sjömosjön 1994-1996”, Sven-Olof Eriksson.

Medd Nr 22 ”Fåglar i Västvalla 1996”, Ulf Jacobsson.

Medd Nr 23. "Fåglar i Lindesbergs kommun", Mats Andersson & Jan-Erik Malmstigen.

Medd Nr 24. ”Fåglar i Lindesbergs kommun”, Andreas Sandberg, Mattias Rudenvall, Tomas Haraldsson.

Medd Nr 25. ”Fåglar i Lindesbergs kommun”, Mats Andersson, Jan-Erik Malmstigen, Mattias Rudenvall

Medd Nr 26. Andersson,M & Malmstigen, J-E. 2000. Fåglar i Lindesbergs kommun 1984 - 1999. A4. 117s.

Medd Nr 27. Malmstigen, J-E. 2000. 15 år med Januariinventeringen 1985 - 1999. A4. 30s.

Medd Nr 28. Andersson,M & Malmstigen, J-E. 2001. Fåglar i Lindesbergs kommun 2000.

Medd Nr 29. Malmstigen, J-E. 2001. 15 år med Dygnsinventeringen 1985 - 1999. A4. 28s.

Medd Nr 30 Malmstigen J-E 2002. Fågelåret 2001 i Lindesbergs kommun. A5 16s.

Medd Nr 31 Malmstigen J-E 2003. Fågelåret 2002 i Lindesbergs kommun. A5 16s.

Medd Nr 32 Haraldsson T 2001. Rynninges fågelliv A4 17s.

Medd Nr 33 Malmstigen, J-E. 2004. Fågelåret 2003 i Lindesbergs kommun.

Medd Nr 34 Malmstigen, J-E. 2005. Fågelåret 2004 i Lindesbergs kommun.

Medd Nr 35 Malmstigen, J-E. 2006. Fågelåret 2005 i Lindesbergs kommun.

Medd Nr 36 Malmstigen, J-E. 2007. Fåglar i Lindesbergs kommun 1975 - 1983. A4, 40s.

Meddelandeserien kostar 10 kr/st

Kan köpas på våra inomhusmöten eller beställas genom kassören.

Program

Se aktuell information på klubbens hemsida innan ni tänker att delta i någon aktivitet. Klubbens hemsida <http://birds.nu/ffk.htm>.

2022	
Lördag 10/9	Tornets dag vid Hagaberg kl 10-14. Korvgrillning och tipspromenad. Ansvariga Lennart Sandberg och Bo Dahlström. Tel 0581-322 13.
Lördag 1/10	Bird Watch Day. Bemanning på olika fågellokaler från gryning till kl 12. Ansvarig Mattias Rudenvall. Tel 070-576 04 77.
Torsdag 6/10	Månadsmöte. Andreas Sandberg visar bilder från Zambia och Tyra Jakobson berättar om Birdlife´s ungdomssatsning. Ansvarig Lennart Sandberg. Tel 070-6031573.
Torsdag 3/11	Månadsmöte. Tjorven Arvidsson visar bilder under temat ”Årets bilder, fåglar och fjärilar”. Anders Forsell ansvarig. Tel. 070-720 74 90.
November	Frövifors julmarknad. Osäkert om den kommer att hållas i år. Se information på deras eller klubbens hemsida.
2023	
Januari	Januariinventeringen 2022. Observationer under januari rapporteras på artportalen eller till ansvarig. Ansvarig Jan-Erik Malmstigen, kontaktinformation se omslaget.
Lördag 14/1	Endagsinventering. Start gryning, samling klubblokaler kl 15. Ansvarig Lennart Sandberg. Tel: 070-603 15 73.
Torsdag 2/2	Årsmöte. Medlemmars bilder. Om du vill visa bilder kontakta Sven-Olof Eriksson bonna@telia.com . Ansvarig Bo Dahlström. Tel. 0581-32213.

Icke medlemmar som deltar i utflykter får gärna bidra med frivilligt belopp till vårt postgiro 484 16 67-1